

Doorontwikkeling mantelzorgondersteuning

Inleiding

In de Transformatieagenda Algemene Voorzieningen is de koers bepaald voor mantelzorgondersteuning die we de komende jaren verder willen door ontwikkelen. Een belangrijke spil in de ondersteuning van mantelzorgers is het Stedelijk Knooppunt Mantelzorg. Zij bieden advies en informatie voor mantelzorgers, organiseren de collectieve waardering voor mantelzorgers en de toeleiding naar passende vormen van ondersteuning. Daarnaast is in de Transformatieagenda opgenomen dat respijtzorg (de directe ondersteuning van mantelzorgers) vanaf 2018 verder ontwikkeld zal worden.

Welke ervaringen hebben we opgedaan?

We signaleren een groeiende vraag naar mantelzorgondersteuning. Wat hebben mantelzorgers nodig om zo lang mogelijk ondersteuning thuis te kunnen bieden zonder overbelast te raken. De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht voor mantelzorgers; dit leidt er toe dat ondersteuning van mantelzorgers steeds meer bekendheid krijgt en er steeds meer mantelzorgers een beroep doen op deze ondersteuning. Hoe gaan we hier de komende jaren mee om?

Huidige situatie

Voor mantelzorgondersteuning kennen we een begrotingssubsidie toe aan het Stedelijk Knooppunt Mantelzorg en subsidiëren we via de subsidieregeling.

Het Stedelijk knooppunt mantelzorg ontvangt een begrotingssubsidie voor de volgende activiteiten:

- **Informatie en advies aan mantelzorgers,**
- **Vraagverheldering en toeleiding naar passende vormen van ondersteuning voor de mantelzorger en de**
- **Collectieve vormen van waardering voor mantelzorgers.**

De (directe en indirecte) ondersteuning van mantelzorgers, waar organisaties subsidie voor kunnen vragen op grond van de Subsidieregeling Algemene Voorzieningen 2018, bestaat uit de volgende onderdelen:

- **praktische hulp en ondersteuning van mantelzorgers**
- **respijtzorg (indirecte ondersteuning van mantelzorgers)**

Wat verandert er?

We onderscheiden daarbij de volgende twee onderwerpen:

Praktische hulp en ondersteuning van mantelzorgers

Het doel is om alle doelgroepen van mantelzorgers optimaal te ondersteunen, zodat zij de zorg voor hun naaste zo lang en goed mogelijk kunnen volhouden. We signaleren een groeiende vraag naar mantelzorgondersteuning. Hoe gaan we hiermee om?

Respijtopvang thuis

Wat hebben mantelzorgers nodig? Waar is vraag naar? Opdracht de Kap: respijtopvang thuis. Juist deze vorm van respijt vraagt veel van informeel / algemene voorzieningen. Hoe geven we dit vorm binnen de algemene voorzieningen?

Achtergrond informatie: Wat zijn drempels in het gebruik van respijtzorg?

- **Aanbod maatwerk was niet toereikend.** Bedden worden niet vrijgehouden voor respijtopvang. Het is voor aanbieders lastig om bedden vrij te houden: acute zorgvraag gaat voor op al eerder geplande respijtzorg. Daarnaast kunnen aanbieders meer opbrengsten krijgen wanneer zij bedden bieden aan cliënten met een andere indicatie dan respijtopvang. Omdat er weinig bedden vrijgehouden worden, weet een aanbieder pas op het laatste moment of ze een bed vrij hebben voor een respijtvraag. Voor mantelzorgers is het dan niet mogelijk om vooruit een weekendje weg of een vakantie te plannen. Dit heeft ertoe geleid dat er zeer weinig gebruik gemaakt werd van de maatwerkvoorziening respijtopvang. Ook was het aanbod soms niet passend: een tijdelijk verblijf in "een grote instelling" wordt niet als prettig ervaren en de leeftijd van andere mensen in de instelling sluit niet altijd aan, net als de activiteiten die georganiseerd worden in instellingen.

- **Op dit moment is het vooral het informele netwerk dat respijtzorg levert.** Mantelzorgers hebben vaak contacten met burens, met kerken, met collega's, met familieleden. Hier wordt in de meeste gevallen al gebruik van gemaakt. In veel gevallen is dit voor zowel de mantelzorger als de zorgvrager een oplossing die geruststelt, omdat er een bekende de respijtzorg komt verlenen. Het is een mooie situatie dat mensen elkaar helpen, maar het is wel een knelpunt dat er extra zware belasting op het informele netwerk ontstaat omdat er te weinig aanbod is in de vorm van logeeropvang via de maatwerkvoorzieningen. Het informele netwerk móet de respijtzorg dan zelf opvangen of kan dit niet vaak genoeg doen.
- **Er zijn te weinig vrijwilligers en te weinig professionals voor respijtzorg.** Er is met name een te kort aan avond- en nachtvrijwilligers. Vrijwilligers worden nu voor een dagdeel per week ingezet. De mantelzorger wil echter wel eens een hele dag én avond weg of een nacht lekker doorslapen of twee dagen weg. Dit is door vrijwilligers vaak niet in te vullen. Hier is een aanvullend professioneel aanbod nodig; niet alleen omdat vrijwilligers schaars zijn, maar vooral ook omdat een langere periode respijtzorg vraagt om professionele zorg (medicatie, wassen/kleden etc.). Hierbij is het heel belangrijk dat er goed gekeken wordt naar de rol van vrijwilligers: vrijwilligers kunnen en mogen geen vervanging worden van professionals.
- **Het is vaak onduidelijk wie de regie heeft.** Dit komt omdat respijtzorg op veel verschillende manieren gefinancierd wordt. Deze "hokjesfinanciering" werkt verlamdend. Voor mantelzorgers zelf is er ook een drempel: er is vaak sprake van een complexe zorgsituatie, waardoor de mantelzorger het gevoel heeft de zorg niet uit handen te kunnen geven. Soms voelt de mantelzorger zich zelfs schuldig wanneer hij of zij de zorg voor een dierbare overdraagt aan anderen. Er zijn ook situaties waarin de zorgvrager de respijtzorg niet accepteert of het moeilijk vindt deze te accepteren. Dit maakt het voor de mantelzorger nog moeilijker om de zorg over te dragen. Mantelzorgers geven ook aan het een angstig idee te vinden dat de zorgvrager ergens anders verblijft: *"Wat als ze vinden dat mijn partner/kind/etc. niet meer naar huis terug mag?"*

Daarnaast weten veel mantelzorgers niet wat de mogelijkheden zijn en hoe ze respijtzorg moeten regelen.